

הישיבה המאה ארבעים וארבע (קמ"ד)

ביום רביעי, כ' בטבת התש"ם (9 בינואר 1980), בשעה שלוש אחה"צ בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים הגב' ש' הראבן והא' א' אבן-שושן, ש' אברמסון (יו"ר), ש' אירמאי, ז' בן-חיים, נ' ברגרין, א' הלקין, ש' מלצר, ד' סדן, גב"ע צרפתי, ח' רבין, י' רצהבי, י' שבטיאל, ח' שירמן, מ' שלי, ח' איזק, א' ברוידא, צ' ברמאיר, מ' מייזלש, א' מגד.
עובדי האקדמיה הגב' ש' בהט והאדונים נ' אפרתי ומ' מדין.
אורחות: הגברות גוט ואיתן.

התנצלו: האדונים ע' איתן, ש' ייבין, א"ש רוזנטל.

סדר היום: א. ברכות והודעות

ב. מונחים:

1. מונחי דקדוק לבתי הספר (המשך)

2. מונחי לבוש ואפנה

א.

הא' אברמסון: חברים אחדים התנצלו, שלא יוכלו להגיע לישיבה, כמה מהם מחמת מחלה, וכמה מחמת עיסוקים שקבעו קודם לכן. לחברים החולים, הא' ייבין, הא' איתן והא' רוזנטל, נאחל רפואה שלמה.

עדיין אין בידינו זיכרון הדברים של הישיבה הקודמת, משום שלא היה זמן מספיק להכינו, ומיהרנו לקבוע ישיבה סמוכה לישיבה הקודמת, כי לא סיימנו בה את הדיונים בנושאים שעמדו על סדר היום.

לפני שאנו מתחילים, עלינו לברך את חברנו הא' שירמן, שהגיע לגיל המכובד של 75, וכל העולם המדעי העוסק במדעי היהדות, בעיקר בשטחים שעוסק בהם הא' שירמן, חגג השבוע ועוד יוסיף לחגוג בימים הבאים. שמחה כפולה היא לו, כי לפני כשבוע הופיע ספרו של פרופ' ח' שירמן, קובץ מאמרים בעניינים שהוא עוסק בהם, מהדורה נהדרת של מוסד ביאליק, וסמוך להופעת הספר קיבל הא' שירמן את פרס יפה מטעם קרן-היסוד. על כל אלה, ועל כל מה שנתן ועל מה שעוד ייתן, אנו מברכים אותו.

שני הוא חברנו הא' ד' סדן, שקיבל השבוע את פרס ביאליק. איני יודע, מה מספר הפרסים שקיבל סדן עד היום, ואני חושב שגם הוא איננו יודע, ועוד ידו נטויה לקבל פרסים בעתיד.

לצערנו לא יכול להשתתף בישיבה זו אחד מחברינו, הא' רוזנטל, שנפל למשכב בימים אלה. אנו מברכים אותו בשם כל הנוכחים כאן בהחלמה מהירה ורפואה שלמה. הא' איתן לא יוכל להגיע לישיבה, משום שאינו מרגיש עצמו די איתן להגיע לירושלים. אנו מברכים אותו, שנזכה וישוב בקרוב לאיתנו.

דיונונו במונחי הדקדוק לבתי הספר יהיה הפעם לא על מונחים בודדים בלבד, אלא כמו שקורה, אמנם לעתים רחוקות, שהדיון מסתעף לשורשי העניינים ולדרכה של האקדמיה בכלל. איני צריך לומר, עד כמה חשוב הדיון הזה, משום שלא כבשאר המונחים, שאנו דנים בהם, מתווכחים עליהם וקובעים אותם, והם אינם נוגעים לציבור רחב מאד - ואם אנו טועים לפעמים, בידינו לתקן את המעוות במהירות - הרי במונחי הדקדוק לבתי-הספר שאני. אם המונחים מתקבלים ומתחילים ללמד על פיהם בבתי-הספר, הרי אם נעמוד לאחר מכן על טעותנו, או נשנה את דעתנו, לא במהרה נוכל לשרש את המונחים האלה. על כן ההחלטה דורשת זהירות יתר. קיבלנו הודעה למליאה מאת הוועדה למונחי הדקדוק לבתי-הספר, ועד המינוח החליט להציע שינויים אחדים במונחים שהציעה הוועדה. יש חברים המערערים על מקצת ההצעות. אחד העוררים הא' בן-חיים. אבקש ממנו, שימקם את ערעורו.

הא' בן-חיים: אבקש את סליחת החברים, אם אאריך בדיבור. זה לא עניין של אופוזיציה וקואליציה, שמקציבים זמן לנואמים בכנסת. ניסיתי לערער על המונחים גם בוועדה וגם בוועד המינוח, ולא עלה בידי; לא רצו לקבל את הצעותיי. לכן ראיתי הכרח להשמיע את טענותיי לפני המליאה.

לעצם הטענות שאני בא להשמיע לפניכם רואה אני להקדים ולומר: לפני המליאה אנו מעלים, כרגיל, ענייני לשון קשים, השנויים במחלוקת החברים בוועדות ומחוצה להן, וכן ייווצר לפעמים רושם של עימות: הוועדה מכאן, והחבר המערער במליאה מכאן. ראוי הוא, שלא נשכח אף לרגע את המלאכה החשובה מאוד והמוצלחת, שחברי האקדמיה עושים בוועדות, וכך היא גם מלאכתה של הוועדה למונחי הדקדוק. היא נטלה על עצמה לסקור ולבדוק את המונחים, שקבעם ועד הלשון כלפני ארבעים שנה לצורכי הוראת הדקדוק בבתי-הספר, ולדאוג לתיקונם במקום שיש צורך ולהשלימם לפי צרכי ההוראה בימינו. רוב המונחים, רובם ככולם, שהציעה הוועדה לאישור המליאה, מקובלים עליי, ואיני בא אלא לערער על שלושה, והם מיעוט שבמיעוט. אני מבקש רשות מן היושב ראש לכרוך את כולם כאחד, מפני שיש יסוד אחד בהשגותיי.

עובדה נודעת היא מקדמת דנה - והציגה לפניכם יפה הא' רבין - שהעבר והעתיד ומה שקוראים בימינו "הווה" אינם מביעים את מושג הזמן בלבד, כדיוקם. כיוון שהודגם הדבר במובאות מן המקרא, אסתפק לומר שאף כך הוא בלשון ימינו - אולי במידה שונה, אבל לא בעיקרון שונה - שכן אנו מלמדים, כי למשל, "כתב" הוא עבר, "יכתוב" הוא עתיד: "אני, אתה, הוא כתב" - הוא הווה, ואף על פי כן לא ימנע עצמו אדם מלומר ומלכתוב מעין לשון זה: "ביאליק משתמש ב'אריה בעל גוף' בסגנון שונה ממה שהוא כותב ב'מגילת האש' וב'בעיר ההרעה". ובמשפט שאינו עוסק בספרות: "מחר אני יורד אל השפלה". איש לא יטעה לגבי זמן התרחשותם של המאורעות המסופרים במשפטים אלו, וכמובן לא מצאנו מדקדק פוסל שימוש זה.

תפקידו של המורה הוא להסביר לתלמידיו, שהצורות הקרויות "עבר", "עתיד" ו"הווה" הן פוליסמיות, כלומר רבות-משמעים, ושונים שימושיהם, וצריך הוא להשתדל, במידת יכולתו ובמידת האפשרות האובייקטיבית, לכלול כללים מדויקים לשימוש צורות הזמן האמורות.

כאמור, הפוליסמיות של צורות הזמן האמורות ידועה לכל מי שהריח ריח לשון המקרא. ברור, שהיא הטרידה את מניחי יסוד הדקדוק העברי בימי הביניים (ואף קודם לכן, אם נזכור את הדרש במכילתא על "אז ישיר", אם הוא לשעבר או שלעתיד לבוא). אך הם לא הצליחו לכלול כללים ברורים לשימושי הזמנים האלה, ואצטט רק את דברי המדקדק החריף והמשורר ר' אברהם בן-עזרא בפירושו לישעיהו, על "וינועו אמות הספים... והבית ימלא עשן". זה לשונו: "אין בלשון הקודש סימן על הזמן, והנה משפט העברית לערב

דבריהם". גם בדורות שאחר כך, בשעה שנוצר המגע התרבותי ההדוק בין העברית ללשון לא-שמית בתקופת הרנסאנס, במאה השש עשרה, ניסו מדקדקים כותבי עברית למצוא כללים לשימוש הזמנים בסיוע הלאטינית, ואז אנו שומעים בפעם הראשונה ביטויים דקדוקיים כמו "נשלם" - perfectum ו"בלתי-נשלם", imperfectum (אברהם די בלמש, ובייחוד המורה המפורסם אליהו בחור). גם בדורות אלה לא הצליחו לכלול כללים. וכדאי לציין פרט אחד, שהרבה מן הדוגמאות הבאות בספרי הדקדוק לנמק את האספקטים כבר באו בספרי די בלמש ואליהו בחור.

מדוע קרה הדבר הזה, שאותם המדקדקים, שהצליחו לבנות את תשתית הדקדוק שלנו לעברית, ומהם הביעו רעיונות עמוקים על הלשון העברית, לא עלה בידם ליתן לנו משנה סדורה בתורת הזמנים? זו שאלה מעניינת ואף מרתקת. את תשובתי ניסיתי לתת במאמרי, שנדפס ב"ספר סדן". ולא הבאתי כל זה אלא כדי לומר, שהייתה להם ולמדקדקים כותבי עברית שבמאה הי"ט, בזמן שכתבו על אספקטים, תודעה ברורה של חוסר התאם בין המושג הכללי הפילוסופי של זמן ובין הבעתו הדקדוקית. ואף על פי כן לא שינו מן המטבע שמצאו לפניהם לכנות: קְתַב - עבר; קְתַב - עתיד; וְיִקְתַב - עתיד מהופך, וכיוצא באלה.

כשבא חוקר גרמני בראשית המאה התשע-עשרה והציע להמיר בדקדוק העברי *Vergangenheit* או אולי *Praeteritum* ב-*perfect*, וכן *Zukunft Futurum* ב-*Imperfekt* הודיעו בפירושו, שאינו מתכוון לשמות הלאטיניים, אלא לשימוש המילולי שלהם. לא ערכתי מחקר בתולדות הרעיון הזה, אבל ה"נשלם" ו"הבלתי-נשלם" של מורה המדקדקים הנוצרים מן המאה השש-עשרה ועד סוף המאה השמונה-עשרה, אולי הוא ה"אשם" בכך. מלומד לועזי הכותב דקדוק להוראת העברית, לא קָתַבו לשימוש בתי-ספר עממיים ותיכוניים, ויכול לחדש לעצמו מונחים ותורות כאוות נפשו. מסורתו אינה באה עמו בטרוניה. וכך נשתלטה המונחים "פרפקט" ו"אימפרפקט" בדקדוק העברי הכתוב לועזית ובספרים הלועזים. עד היום אנו מושכים מהם לימוד והשראה. אבל אין אמת בדבר, שכל העולם קיבל הן את תורת האספקטים והן את המונחים האלה.

ביחס למונחים אזכיר שני ספרים הכתובים צרפתית, והם מדעיים, ונכתבו בערך שמונים שנה אחר הספר, שהזכיר הא' רבין: של למברט ושל ז'יוון (Jouön). למברט במהדורה ב' משנת 1947 מכנה את העבר *Passe* ואת העתיד *Futur*, והוא מדבר על *Futur et passe convertis*. ז'יוון, שכתב את מהדורתו הראשונה ב-1923, ומהדורתו השנייה ב-1947, קורא לעבר *Parfait*, ולעתיד *Futur*, ועל פי זה *Futur inverti*. והדקדוק בגרמנית של Bauer-Leander, שנכתב בראשית שנות העשרים, אינו משתמש לא ב"פרפקט" ולא ב"אימפרפקט". והוא האיש שערער על כל התיאוריה של האספקטים בעברית.

לא הייתי מזכיר את כל אלה לצורך דיונו המעשי, אלמלא לא ביקשתי לציין, שהדעות על הזמנים בעברית אינן חדשות כל עיקר ואינן נעלות על כל מחלוקת במחקר הלשון העברית. וכל זה לא מנע דורות מלהשתמש במונחים המקובלים עבר ועתיד.

ניסיוננו, ואני מתכוון לניסיונם של ועד הלשון ושל האקדמיה, לימד את כולנו, שאין בכוחו של מונח להביע את מכלול התכונות שיש בחפץ או ברעיון המכונה במונח. כך הוא אפילו בתחומי הטכנולוגיה ההדושים, שהחפצים והמושגים הם עדיין עומדים כביכול ערטילאיים לפני העברית, ואנו שליטים כל יכולים לקרוא להם שמות.

גורלו של המונח כגורלה של כל מלה בלשון הוא, שברבות הימים תתרופף הזיקה המשמעת המילולית שבמונח לחפץ או לרעיון שהוא נועד להביע. הסיבה לכך הלא היא ידועה: במרוצת הימים יחולו שינויים בחפצים וברעיונות מכאן, ותחול תזוזה במבנה המלים ובתוכן על ידי תוספת או גירעון מכאן. דייה למלה ודיו למונח שישמר תכונה - ולא דווקא התכונה הגוברת, הדומיננטית - מן החפץ או מן הרעיון, שיהא כשר לשימושנו. וכי יש בינינו מי שמטיל ספק, כי במקרא "עבר" הוא גם עבר, ו"עתיד" הוא גם עתיד? ואם יש חלילה, הוא יקרא ביהושע אה, "כאשר הייתי עם משה אֶהְיֶה עִמָּךְ", או שם,

פסוק י"ז "ככל אשר שָׁמְעֵנוּ אֶל מֹשֶׁה כֵּן נִשְׁמַע אֵלֶיךָ".

אולי מותר לי להזכיר שתיים שלוש דוגמאות מתחום מונחי הדקדוק המקובלים ביותר. האם המונחים "אקוסטיבוס", "דאטיבוס" או המונח העברי "מקור", שאין הוועדה מציעה לבטלם, מציינים את שהוא כלול בתוכנם המילולי? יתר על כן, למדנו שה"אקוסטיבוס" הוא יחסת המושא, האובייקט, ול"נצב" הערבי קוראים בלשונו "אקוסטיבוס"; והלא בערבית האקוסטיב ימצא גם בנושא! את מנוחתו של מי דבר זה גוזל?

ודבר חשוב יותר. הוועדה לא פתרה את עיקר השאלה - שלדעתי אינה ניתנת לפתרון - והיא ההבחנה בין המושג time למושג tense, הנחוצים בהוראת הדקדוק. גם הצרפתים לא הצליחו, עד כמה שידוע לי. ובגרמנית רק בספרי מדע מדברים על Zeit ועל Tempus, אך לא בספרי דקדוק לבית-ספר עממי. אלמלא דמסתפינא, הייתי מציע הבחנה בין "זמן" ובין "זבן" או "זבנא", כחיקוי לאנגלית שיצרה את ההבחנה על ידי שימוש ביסודות משתי לשונות, אחד גרמני והאחד הרומני, אך זה יהיה אולי משחך יפה, שעשוע לשון, ולא פתרון שקול.

וחמורה מזו פי כמה: יש לנו בעיה במונחי הדקדוק, המעניינת את התלמידים והתלמידות יותר, והיא ההבחנה בין מין sex ובין מין genus. וחוסר ההתאם שבין אלה בולט יותר בשמות כמו "תלמיד" ו"תלמידה" "סופר" ו"סופרת", שיש הזדהות של שני תוכני המונח "מין"; וכלום כך הוא גם בזוגות כמו "נקם - נקמה", "משען - משענה", "מערך - מערכה" - מערכת? מה אנו עושים בהסברת כללי הלשון בתחום זה?

אנו פשוט מדברים, במקום שיש צורך להבחין, במין ביולוגי ובמין דקדוקי, ואומרים כי בלשון העברית (גם בצרפתית ובגרמנית) אלה אינם עולים בקנה אחד. לא ראיתי - ושמח אני שלא הציעה הוועדה לומר - בהקבלה ל"פְּעֻלְתִּי, יִפְעַל, וְיִפְעַל" מעין "פְּעֻלָּה, פְּעֻלָּת" וכיוצא בזה, במקום מין נקבה.

אם אפשר לדבר על ההבדל שבין המין הדקדוקי ובין מין שאינו דקדוקי, מדוע אי אפשר לדבר על ההבדל בין "הזמן" ובין "הזמן הדקדוקי", או מוטב בין "הזמן" ובין "צורת הזמן", כלומר בין עֵבֶר לבין "צורת העֵבֶר"? כלום בניתוח משפטים בתחביר לא יזדקקו מורים - אולי לא כל המורים - להבחנה בין הנושא הדקדוקי לבין הנושא הפסיכולוגי?

ונימוק אחרון בהשגותיי: מה שמוצע הוא להשתמש בהוראת הדקדוק העברי לגבי לשון ימינו במונחים המקובלים "עבר", "עתיד" ו"הווה", ואילו בהוראת התנ"ך במערכת מונחים אחרים. נמצא, שבנתח תלמיד פסוק "בראשית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם", יכנה בָּרָא "פועל בצורת פְּעַל", ובדיבור "יקוו המים", יכנה יָקוּו "פועל בצורת יִפְעַל"; אבל כשיבוא התלמיד לנסח את המשפט בלשונו ויאמר "קודם ברא ה' את השמים, ואז אמר ה' שיקוו המים" - או אז יהיו אותם בָּרָא ויָקוּו "עבר ועתיד". ואם בכל זאת יזדמן להם לקרוא בשירה העברית ויידרשו לנתח מבחינה דקדוקית כמה בתי שיר כמו:

ושבח אני גם את בת היינאי
שחלפה בריצה בשפוע
וְתִלְהֵט מטפחתה ותכהה את עיני
ואתם בני אמי, תשפטוה.
ובהמשך:
וְאָמַר: אֶסְפְּרָה גַם עֲלֵיו וְכוּ'
(אלתרמן, עיר היונה, עמ' 290)

יהיו "ותלהט", "ותכהה", "ואמר" - "עתיד מהופך", "אספרה" - "עתיד מוארך"; ואילו "ותלהט מוסדי ההרים" שבפרשת האזינו - "וְיִפְעַל!"

או בשיר חדש, שנתפרסם בשנת 1978 (ייתכן ששנת 1979 שייכת לימי הביניים, אך מכל מקום לא לתקופת המקרא):

אולי זו רק פתיחה
למשהו אחר
שיעלה ויבוא
...אולי זה נסיון
וְיִקְחֶהוּ שֵׁם
וְיִנְסֶהוּ שֵׁם
ברחוב אין שֵׁם
ואין המשך למענו
(חיים גורי, איומה, עמ' 9)

מה המונח שיגדיר "ויקחהו", "וינסהו" בלשון המקרא, ומה המונח שיגדירם בשיר בן מינו, או ממש עכשיו?
דיינו בהתרחקות דרך הטבע מלשון המקרא ומלשון הדורות הקדומים, וכל הבעיות הכרוכות בכך לעם ששיאי יצירתו בעבר, ואנו נוסיף על כך במקום שבאמת אין צורך בכך **במונחים הדקדוקיים?**
אני מציע: אל תשנה האקדמיה מן המטבע שנטבע לפני דורות הרבה להוראת העברית – "עבר, עתיד, הווה, עבר מהופך, עתיד מהופך, עתיד מוארך, עתיד מקוצר", ונטיל על המורים בכל שלבי ההוראה להסביר דרכי השימוש של צורות אלה, כפי יכולתנו וכפי הבנתנו בזמן הזה, ואפילו לפי הבנתו של כל בית מדרש לעצמו.
כדי לציין, שאין זו אך שאלה מיוחדת לעברית, תרשוני להביא ראיות משני ספרי דקדוק לועזיים, מספר דקדוק גרמני ומספר דקדוק אנגלי, שאינם משנים את המונחים בלשוונותיהם אלא מפרשים את השימושים השונים של צורות הפעלים המכונים במונחים המקובלים.
(הדברים מובאים בהמשך.)

לפי עניות דעתי, כמו מורי הגרמנית והאנגלית כך גם אנו מורי העברית יכולים להסתפק במונחים המקובלים בלשונו דורות על דורות ולתאר את שימושיהן השונים של צורות הפעלים. הצעתי היא אפוא: תאמר המליאה תודה לוועדת מונחי הדקדוק על מלאכתה החשובה, אבל אל תקבל את הצעתה לשנות את המונחים הישנים עבר ועתיד וכו' בהוראת לשון המקרא. אל נא תתרום האקדמיה בשעה זו ליצור תחום בין מורשת הלשון העברית לבין מה שרבים משתוקקים לראות תקן חדש: העברית הישראלית.

2. Die Zeit (Tempus¹)

Zeitvorstellungen können durch bestimmte Formen des Verbs ausgedrückt werden. Diese Zeitformen entsprechen aber nicht immer den objektiven Zeitverhältnissen Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft. Die Sprache folgt auch hier eigenen Gesetzen. Mit den gleichen Zeitformen verbinden sich daher oft ganz verschiedene Zeitvorstellungen. 77

Das Verb drückt Zeitliches besonders in der Wirklichkeit (im Indikativ) aus. Die indikativischen Formen, die dies leisten, sind die beiden Stammformen Präsens und Präteritum und die mit den Hilfsverben „haben“, „sein“ und „werden“ umschriebenen Formen Perfekt, Plusquamperfekt, Futur.

Wir berücksichtigen innerhalb der Formenlehre nur die absoluten Tempora des Indikativs im Hauptsatz. Die relativen Tempora werden in dem Kapitel „Die Tempora des Indikativs im zusammengesetzten Satz“ (vgl. 1102 ff.), die Tempora des Konjunktivs in dem Kapitel „Die Tempora des Konjunktivs im Gliedsatz“ (vgl. 1153 ff.) behandelt.

a) Die 1. Stammform und ihr Passiv (Präsens)

Aktiv: Ich fahre, lobe, erkrankte usw.; Passiv: Ich werde gefahren, gelobt usw.

α) Die 1. Stammform und ihr Passiv drücken oft, aber nicht immer ein 78 in der unmittelbaren Gegenwart ablaufendes Geschehen aus. Nach diesem Gebrauch werden sie auch Präsens¹ genannt. Die Gegenwart wird manchmal noch durch besondere Wörter betont:

Ich *schreibe* (gerade, eben, jetzt u. a.). Das Kind *wird* (in diesem Augenblick) *gebadet*.

β) Die 1. Stammform und ihr Passiv werden auch gebraucht, wenn der Sprecher ein Geschehen, das vor seinen Augen gerade abgelaufen ist, schildern will. Literarische Darstellungsformen sind die moderne Reportage und die sogenannte Teichoskopie im Drama (dem Zuschauer wird ein Geschehen berichtet, das nicht auf der Bühne stattfindet). Da dieses Geschehen strenggenommen bereits vergangen sein muß, ehe der Sprecher es schildern kann, dienen hier also die 1. Stammform und ihr Passiv auch zur Bezeichnung der eben erst vergangenen Zeit: 79

Ich *finde* soeben einen wichtigen Hinweis. Ich *höre*, du bist krank. Ich *werde* gerade darauf aufmerksam *gemacht*.

Aber auch wenn das Geschehen längst vergangen ist, können für seine Schilderung die 1. Stammform und ihr Passiv gebraucht werden. Der Sprecher vergegenwärtigt sich dann das Vergangene so lebhaft, daß er unwillkürlich die sprachliche Form der Gegenwart wählt (historisches Präsens):

Und aus einem kleinen Tor, das . . . sich plötzlich aufgetan hatte, *bricht* — ich wähle hier die Gegenwartsform, weil das Ereignis mir so sehr gegenwärtig ist — etwas Elementares hervor . . . (Th. Mann).

Dieses Stilmittel ist nicht leicht zu handhaben. Es ist typischer Ausdruck der Erregung, die sich in kurzen Sätzen äußert, und steht in Gegensatz zu dem ruhigen Fluß einer epischen Handlung, die gewöhnlich in der Vergangenheit erzählt wird.

¹ Lat. *tempus* = Zeit; Plural: *Tempora*.

Chapter II

Present Tense

Present Time

2.1(1). The present tense is first used about the present time.

In the strict sense as a point without any dimension the present has little practical value, and in the practice of all languages "now" means a time with appreciable duration, the length of which varies greatly according to circumstances, the only thing required being that the theoretical zero-point falls within the period alluded to. This applies to cases like: [...]

Past Time

2.3(1). Next, the present tense is used in speaking of the past. This is the case in the "dramatic present" (generally called the "historic present") which is pretty frequent in connected narrative; the speaker, as it were, forgets all about time and imagines, or recalls, what he is recounting, as vividly as if it were now present before his eyes. Very often this present tense alternates with the preterit.

Future Time

2.4(1). Finally, the present tense may be used in speaking of some future time. This was the regular practice in OE, even in connexions where it would seem necessary to express the distinction between present and future. Thus in John 14.12, where "opera quæ ego facio et ipse faciet" is rendered "he wȳrcð þa weorc þe ic wȳrce".

In using the present tense in speaking of future events one disregards, as it were, the uncertainty always connected with prophesying, and speaks of something, not indeed as really taking place now, but simply as certain.

הא' רבין: אני רוצה להציג את נקודת המבט של הוועדה. אני מודה לא' בן-חיים על דבריו המאלפים. הוא הסביר, הרבה יותר טוב מכפי שאני יכולתי להסביר, את כל ההתלבטויות וחילוקי הדעות בנוגע לזמנים. יפה הדגיש, שבעית "הזמנים" קיימת ברוב השפות. כל ההשקפות בבלשנות הכללית בעניין הזמנים השתנו בדור האחרון. אנו מבינים היום, שמה שקראו "זמנים", זה למעשה אוסף של מהויות שונות. אלה הן צורות שונות של הפועל, אך לכל לשון יש דרך משלה לנצל את הצורות הללו להבעה.

אני חושב, שברור לכם, שיש לגבי העברית המקראית שתי השקפות מנוגדות: השקפה אחת רואה את הצורות במקרא כהבעת זמן ביחס למדבר, כמו בעברית בת זמננו; השקפה אחרת רואה את הצורות במקרא מלכתחילה כמהות אחרת לגמרי, מהות הנקראת "אספקטים" או "היבטים", כלומר ציון משך הפעולה, או חד-פעמיות לעומת רב-פעמיות. גם ביחס ללשון הערבית יש ויכוח גדול בין הבלשנים העוסקים בה, אם יש לערבית זמנים או אספקטים. לגבי האכדית דומני, שהוויכוח בא היום לקצו, וכולם מקבלים שהיו בה האספקטים, במיוחד אחרי שגילו, שיש שמות לאספקטים בלשון האכדית. כיום יוצאים מתוך האוניברסיטאות מורים צעירים, שלמדו על האספקטים בלשון המקרא באוניברסיטה מפי פרופסורים הסבורים שיש אספקטים, ומורים אלה מנסים להסביר אותם לתלמידיהם בבית-הספר.

בכך אנו מגיעים לשאלת המינוח לבתי-הספר. אני מבקש להקדים הסבר קצר על עניין המינוח הבלשני. אין המינוח בתחום הבלשנות כמינוח בשום מקצוע אחר. אם אנו עוסקים במינוח במקצוע הרפואה, כפי שעשינו בישיבה האחרונה, הרי בין העובדות הרפואיות לבין המינוח יש קשר מן הסוג שקיים בין כל מגע לשוני לבין הדבר שמדברים עליו. איש לא יחשוב, ש"הרדמה" זו מלה שבאמצעותה אנו מרדימים. אנתנו יודעים יפה, שיש כאן שני דברים שונים. יש מציאות, ויש לשון. במינוח הבלשני - שאני. כשמדברים על לשון, מוכרחים להשתמש באתו אמצעי, בלשון. אנו משתמשים במלים כדי לדבר על מלים. זה אחד הקשיים הגדולים ביותר בעיסוק בלשון, לא רק בדקדוק, אלא גם בפילוסופיה הלשונית. כבר לפני יותר מדור הכירו בקושי הזה. הלוגיקאים יצרו את המונח "מטא-לשון", לשון בריבוע, לשון שבה מדברים על לשון. משתמשים במערכת שלמה של סימנים גראפיים, כדי להראות, אם ברגע נתון אני אומר מלה המציינת משהו במציאות או בלשון. על כן אין אסון אם מונח כללי אינו מושלם. אם אנו קוראים ליסוד מסוים "חנקן", אנו יכולים להסביר שאינו חונק. יש הרבה מונחים שהתיישנו. אבל כאשר אנו משתמשים במונחים בדין על הלשון, הרי מונחים אלה הם בעצמם לשון, הם יובנו כלשון, ואי אפשר להפריד בין משמעותם הרגילה ובין משמעותם כמונחים. המונח צריך להיות או הולם, או ללא משמעות בלשון הנתונה. לדוגמא, המלה "אקוזאטיב" היא שגיאת תרגום. מי שתרגם מיוונית "הקאזוס של הסיבה", הבין זאת במובן "האשמה", אבל אין ל"אקוזאטיב" משמעות אחרת בעברית. גם למונח "נשוא" אין משמעות ממש מתחרה בעברית. ואפילו המונח "מקור" המגלם תיאוריה ערבית חסרת שחר, אינו מפריע, מפני שהקשר עם מקור מים כה אבסורדי, שאיננו מתעורר בשומע. אבל כאשר אומרים "זמן", או "עתיד" או "עבר", מתעורר מייד הקשר ליחסי הזמן שבמציאות. אם המרחק מן האמת הדקדוקית אינו גדול, כמו בעברית החדשה, זה בסדר. בעברית החדשה יש בעיה כללית, שהווה הוא זמן תוקפני, והוא מתפשט על חשבון שאר הזמנים. יש *Præsens Historicum* וכן *Present Future*. אבל יש שני זמנים ברורים: עבר ועתיד. בשביל התלמיד קשה לעכל אם אני אומר לו שב"יולך" העתיד מייצג עבר, או אם אני מדבר על דברי נביאים, שם העבר מייצג עתיד. מה אעשה לתלמיד, כדי שלא תהיה לו בעיה של בלבול בין הלשון והמציאות ובין ה"מטא-לשון"? תשובתנו היא: לקרוא לצורות "פעל" ו"יפעל", מונחים ללא קשר עם מציאות חוץ-לשונית.

המלים "פרפקט" ו"אימפרפקט" מופיעות כאן לא בגלל העברית. זה תרגום בשביל אדם דובר אנגלית, הרוצה לדעת איך קוראים בעברית למה שהוא מכיר בלועזית בשמות אלה.

הצענו מוצא של כבוד בשביל המורה, שיוכל לומר על המשפט "וכן יעשה האיש שנה בשנה" - שזו צורת "יפעל" במשמעות של עבר.

איננו מונעים משום מורה להשתמש במלים "עבר" ו"עתיד", "עבר מהופך" ו"עתיד מהופך". זה יהיה כתוב ליד הצורה. כל מורה בבית-הספר יוכל לבחור. אותו מורה שיתקשה בעניין העתיד המשמש כעבר והעבר המשמש כעתיד, או אותו מורה שיבוא לידי ייאוש, שהרי במקרא אין משמעות לזמנים, ימצא כאן מוצא.

אני יכול להיתלות באילן גדול. בין המורים שהשתמשו במונחים "פעל" ו"יפעל" היה חבר האקדמיה הפרופ' י' קוטשר ז"ל. הוא עמד על כך, שיש להשתמש במונחים אלה. פרופ' קוטשר לא האמין באספקטים. הוא הקדיש שנה שלמה של הוראה כדי להוכיח, שאין אספקטים. ובכל זאת המשיך להשתמש במונחים שאנחנו מציעים כאן.

אני מבקש בשם הוועדה חופש אקדמי מסוים בבית-הספר, שמלבד "עבר" ו"עתיד" יוכל המורה להשתמש גם בצורות אלה.

ומלה אחרונה: יש לי חשש, שאם לא ניתן זאת, הרי המורים הצעירים - ואנו יודעים עד כמה מורים צעירים במשך עשר השנים הראשונות של ההוראה דבקים במה שלמדו באוניברסיטה - ישתמשו במונחים "פרפקט" ו"אימפרפקט" ויסבירו לילדים, שאי אפשר לקרוא לזה "עבר" ו"עתיד". הצעתנו באה כדי למנוע זאת, למנוע את השימוש במונחים לועזיים בגלל אי-יכולתם המצפונית של המורים להשתמש במונחים עבריים.

איננו כופים שום דעה על שום איש. איני יודע, אם בעוד עשר שנים לא תהיה השקפה שלישית המתפתחת מה, וכדי שלא יבואו וידרשו מן האקדמיה להמציא שם חדש, הצענו את השמות "פעל" ו"יפעל", שאינם אומרים דבר, לבד ממה שהם נותנים שם פרטי לצורה. את השם הפרטי אפשר להסביר בכל דרך שרוצים.

הא' ברוידא: נדמה לי שאפשר להשיג על הצעתו של הא' רבין על סמך דברי ההקדמה שלו. הוא הסביר לנו יפה, שאין אפשרות להגדיר את הדברים, שאין חפיפה. והיה אפשר להסיק מדבריו, שיש הרחק מסוים בין ההגדרה לבין המציאות. ודאי שאין דיוק במונחים המקובלים עלינו זה דורות, אבל לזכותם של מונחים אלה קודם כול המסורת וההרגל. אף זו: השמות עבר, הווה ועתיד, מציינים לא רק את השימושים הקיימים בלשון החיה, אלא הם קאטגוריות ראשוניות של מחשבה, שאנו זקוקים להן בחיי יום יום.

מתוך אותה בחינה בחייה של כל לשון, שיש בהכרח הפרש מסוים בין ההגדרה לבין המוגדר, אני מציע להחזיק בשמות המקובלים, וללמדם כראוי, כפי שצריך ללמד בבית-ספר. כאשר לומדים דקדוק, הרי מלבד הקאטגוריות היסודיות, פשוטם של דברים בשלב מוקדם, חוזרים אחר כך, כשניתן לגוון את המחשבה, ונכנסים אגב לימוד המקרא לבעיות ולגוני המשמעים של הזמנים בדקדוק המקרא. והוא הדין בשעת לימוד המשנה, הדקדוק המשנאי. הרי לא ייתכן לפסוח על לימוד הלשונות השונות הכלולות בלשון העברית, ושום הגדרה לא תעשה את ההסברים ואת ההתנסות למיתרים, שהרי שום הגדרה לא תחול במידה שווה על לשונות מקרא, משנה, מדרש, ימי הבינים, ולשונות זמננו. ואם נבקש מן המומחים לדבר לדייק בעניין ההגדרות, הרי ככל שיהיו מומחים יותר ואחראים יותר, ישתדלו לדייק פחות, ויגיעו למשהו מטושטש יותר, כללי יותר, שקוף פחות.

הא' צרפתי: גם אני משתמש לפעמים במונחים "קטל, יקטול"; יתרום הוא שהם מציינים תצורה ולא תפקיד. אולם במשך הזמן נתברר לי שבזה פותרים בעיה ומעוררים בעיה חדשה, כי נצטרך לומר ש"קטל" של השורש גד"ל הוא "קטל", ו"קטל" של בניינים מסוימים הוא "נקטל", "קטל", "התקטל"!

הא' אבן-שושן: לא אוכל להכניס את ראשי בין שני הרים גדולים, אחד דוגל בשם מורשת העבר, והשני מכוון לעתיד. לאמיתו של דבר, נראה לי שהניגוד בין שתי השקפות אלה אינו גדול כל כך. במשפט "ימלא עשן" הצורה "ימלא" היא צורה של יפעל במשמעות של עבר. יש הבחנה בין הצורה ובין התוכן. הא' רבין מדבר על קביעת צורות, צורות דקדוקיות, ולא המהויות הפנימיות. עד כאן נראה לי, ששני הצדדים יכולים לבוא לעמק השווה. הצורה היא יפעל. ו"יפעל" כאן פירושו עבר. "אז ישיר" - כמו עבר. אין הכוונה למחוק מתוך המונחים לבתי-הספר את המונחים "עבר", "עתיד" ו"הווה". אך במקרא ההווה אינו הווה, אלא צורתו בינוני שבין עבר ועתיד. צורות אלה יכולות להתקבל. נדמה לי שהתלמידים בבית-ספר תיכון - ואיני מדבר על בית-הספר היסודי - מבינים, שבדקדוק המקראי יש צורות כאלה - "יפעל", "יפעלו". גם המלים "נפעל", "הפעיל" - אלה הן הפשוטות, צורות לחוד, במשמעויות שונות.

אין, לדעתי, ניגוד יסודי בין שתי הצורות, אלא גם זה וגם זה יכולים לשכון בשלום זה ליד זה - "עבר" "עתיד" הקיימים, ולידן צורות דקדוקיות "יפעל", "פעל".

הא' בן-חיים: מדובר על עבר, עתיד, הווה - איך נכנה זאת בדקדוק המקראי?

הא' אבן-שושן: "פעל-פועל-יפעל". הצורה דקדוקית היא יפעל, ואנו מבינים זאת כעבר.

הא' רבין: כמו שאתה שואל מה התפקיד של יפעל, אתה צריך לשאול אותה שאלה: מה התפקיד של העבר במקרא? ואז אתה צריך לומר: עבר במקרא הוא לפעמים הווה, לפעמים עבר, ולפעמים עתיד. במקום זה אתה אומר: יפעל לפעמים עבר, ולפעמים הווה.

הא' אברמסון: אם כך, מה הרווחנו ממה שאנו משנים מהמקובל?

הא' מלצר: אני רוצה לומר דבר על הנימוק האחרון שהביא הא' רבין, שמורים צעירים נוהגים בעשר השנים הראשונות לעבודתם ללמד מה שלמדו באוניברסיטה. זה כיוון שראוי להתנגד לו. יש למנוע דרך זו ככל האפשר. מורה צעיר אחד עסק במשך שנה שלמה בבית-ספר תיכון בניתוח שירים אלמוניים, בלי שם המחבר. זאת הוא למד, זאת הוא לימד. לא טוב שהמורה בתיכון יביא לכיתה מה שהוא למד לאחרונה באוניברסיטה. קראתי, כי בתכנית הספרות לבתי-הספר התיכוניים הציעו לאחרונה הרכב כזה של חומר, שיכשיר את התלמידים, לכשיגיעו לאוניברסיטאות, לעבודות מחקר. ובכן שוב יגדלו חוקרים, אבל לא תלמידים שידעו קצת ספרות ויבינו אותה. בבית-הספר התיכון צריך ללמד דברי ספרות ממש, ולא רק חומר לניתוח ולמחקר.

הא' שביטאל: מן הדיון אני למד, שקביעת מונחים בעניין הנדון הוא לצורך בתי-הספר, ביה"ס התיכון ומוסדות להכשרת מורים וגננות, ובוודאי, גם לצורך בית הספר היסודי. והרי במוסדות חינוך אלו מלמדים דקדוק פונקציונלי, דקדוק שימושי לצורך חיי שעה ויום-יום. לצערנו, בשל מיעוט שעות ללימוד הלשון, אין להעלות על הדעת כיום, שניתן יהיה ללמד גם את דקדוק המקרא, ואפילו בלימוד דקדוק שיטתי; אדרבה, אם יתוספו שעות ללימוד הלשון בבתי-הספר, רק אז יש מקום לעיון ולדיון בקביעת המונחים "פעל" ו"יפעל" ודומיהם. לפי שעה, יצטרך המורה למקרא להעמיד את תלמידיו על צורות מעין אלו, אלו ושמותן, להבנת המקרא גופו ולא לשם דקדוק או לשון.

ובהוראת הדקדוק השטחי יש לפסוח על שימוש "פעל" ו"יפעל" שבמקרא. נניח אפוא לאותם מונחים שכבר הם קיימים ומקובלים בשימוש: "עבר", "עתיד". אגב, לעניין "הווה" מקובל לומר: "בינוני".

הא' אבן-שושן: בינוני פועל ובינוני פועל.

הא' **שבטיאל**: בדרך כלל מקובל לומר "בינוני" סתם. ולעניין פועל הרי אומרים: בניין (או "משקל") פעל, והשימוש ב"קל" הוא מועט. אגב, בלשון חז"ל צורות הזמנים "עבר" ו"עתיד" הן קבועות. וחז"ל העמידן על צורה אחת בלבד. אין למשל, עתיד בוי"ו ההיפוך.

הא' **אברמסון**: יש מקום אחד במסכת קידושין (סו, ע"א) ושם כתוב עתיד מהופך: "מעשה בינאי המלך ויאמר, ... (קורא את כל הפיסקא) ויבוקש הדבר ולא נמצא, ותוצץ הרעה..."

הא' **שבטיאל**: גם בלשונו שימושו של ה"בינוני" הוא לעתיד. אדם אומר: "אני נוסע בשנה הבאה לחר"ל".

הא' **בן-חיים**: אם ילמד מורה, למשל, משנת בבא מציעא פ"ט מ"ד "מפני שיכול לומר לו: למחר אתה יוצא ממנה והיא מעלה לפני עשבים" יעמוד לפני אותה הבעיה ש"ההווה" אינו מביע כאן הווה כל עיקר.

הא' **שבטיאל**: גם במקרא - כגון: "אתה עובר היום את הירדן". מן הראוי, שבלימוד המקרא יעמיד המורה את תלמידיו על שימושן של צורות מעין אלו לצורך אחד ומיוחד, ואכמ"ל.

הא' **אירמאי**: דיברו על המשמעות האמיתית של עבר, הווה ועתיד. בהשקפות הפיסיקליות הרווחות היום, המתבססות על תורת היחסות של איינשטיין, אין יותר הבחנה בין עבר, הווה ועתיד. עבר שלנו יכול להיות עתיד אצל מי שנמצא בכוכב מסוים, ויכול להיות הווה אצל מי שנמצא בכוכב אחר. ההבחנה בין עבר, הווה ועתיד היא מושג יחסי, בלי משמעות אבסולוטית.

הא' **בן-חיים**: הא' צרפתי עשה עמי טובה במה שאמר על המונחים המוצעים, שהם לקוחים מתחום אחר לגמרי של תורת הלשון, כלומר מן התיאור הצורני. הוא פטר אותי מלהאריך בעניין זה. רק מבקש אני להעמיד על הקושי שיינלד אם יתקבלו הצעות הוועדה; עד עתה אנו נוהגים לומר מעין זה: "בעבר של בניין קל יש בעברית שלושה משקלים: פועל, פועל ופועל". רעיון זה ינוסח במונחים המוצעים כך: "בפועל של בניין קל יש בעברית שלושה משקלים: פועל, פועל ופועל"; האין זה אבסורד?

הא' **הלקין**: הייתי רגיל לקרוא למקור "שם הפועל". וכן אין "מין". יש "לשון זכר" ולשון נקבה". זו תכונה של לשון תנ"כית. אפשר להסביר את הדברים לתלמיד, ואין צורך להעמיד שאלה חדשה.

הא' **אברמסון**: רציתי לומר רק משפט אחד, ולא להוסיף על הוויכוח. אתה הזכרת גם "פרפקט", שרוצים ליצור מונח בשבילו, כדי שיוכל המורה להסביר. וכך אנו דואגים למי שלמד את הדקדוק בלועזית, ורשום בהצעה, שבאנגלית אין לפרפקט אותו מובן. לפי זה אתה צריך ליצור בשביל כל יוצא ארץ אחת מונח אחר. במה הרווחנו מכך, שאנו מכניסים את החידוש?

כיוון שאין עוד מתווכחים, אפשר להצביע על המונחים שהציעה הוועדה. אבקש את הגב' בהט לקרוא את המונחים.

הגב' בהט: ההצעה בוועד המינוח הייתה, שייכתב ליד פֶּעַל - (Perfect), וליד יִפְעַל - (imperect), ושמונחים אלו ידועים גם בשם "עבר" ו"עתיד", וכן יהיה גם "עתיד מהופך" ו"עבר מהופך". הצעה אחרת הייתה לכתוב את שניהם. לכתוב: עבר, פֶּעַל; עתיד, יִפְעַל; והמורה יעשה כפי שייראה לו על פי שיטתו.

הא' בן-חיים: הצעתי שייכתב: "עבר" ו"עתיד". בספרי דקדוק לועזיים למקרא יש המשתמשים ב"פרפקט" לציון העבר, ו"אימפרפקט" לציון העתיד.

הא' רבין: אני רוצה שנבהיר לעצמנו מהי ההצעה. ההצעה היא: "פֶּעַל - עבר, במקרא"; "יִפְעַל - עתיד, במקרא". בלועזית יהיה כתוב: "פרפקט" ו"אימפרפקט".

הא' מדן: אולי נוותר כאן על הלועזית, ולא נבוא לידי הטעיה.

הא' בן-חיים: אני מציע, שלא להבחין בהוראת הלשון בין מה שכתבו שבמקרא לבין הלשון העברית חוץ למקרא. כל פשרה לא תועיל. או שמקבלים ש"פֶּעַל" מציין את ה"עבר" במקרא, ויהא כך גם עברית בת ימינו, או שאין מקבלים זאת. כיוון שיש לנו כבר מונחים - עבר ועתיד - אני מציע שלא להוסיף עליהם "פֶּעַל" ו"יִפְעַל".

הא' רבין: להוסיף "פֶּעַל" ו"יִפְעַל" או שלא להוסיף - זו השאלה.

הא' מדן: במקום "במקרא" אולי נאמר "בלשון המקראית", ואז זה מפרנס את הציטוטים מביאליק ואלתרמן.

הגב' בהט: הצעת הוועדה היא - "עבר", "עתיד". אבל יש גם תרגום לצורך המקרא.

הא' רבין: שני חברי הוועדה מוכנים לוותר על "פרפקט" ו"אימפרפקט" כהצעת הא' מדן. "במקרא" - נשאר.

הא' אברמסון: נצביע על השאלה, אם להדגיש את ההבדל בין לשון המקרא לבין לשון ימינו.

הצבעה

בעד הצעת הוועדה, להבחין בין לשון המקרא לבין הלשון העברית שבימינו - 10
נגדה - 8

הצעת הוועדה נתקבלה.

הגב' בהט: אנו רוצים להשלים היום מחסור במינוח העברי, שהכול חשים בו ובעיקר הנשים: מונחים הקשורים בלבוש ובאפנה.
כפי שראיתם בהודעה למליאה, רשימת המונחים הייתה צריכה להיות נדונה ביום רביעי, ז' בניסן התשל"ט (4 באפריל 1979), אבל הדיון עליה נדחה.

קיבלתם את הרשימה בשני פרקים. ההערות על החוזרים נדונו בוועדה. יש רק תיקונים אחדים. הרשימה כוללת מאות מונחים, כ-300 בערך, ועדיין יד הוועדה נטויה להשלים רשימה זו. אתם מתבקשים לפי שעה לאשר את הרשימה שקיבלתם. מונח אחד לא נדון, והוא חסר מאוד, ואף על פי שלא קיבלתם עליו ידיעה קודמת, אנו מבקשים לאשר אותו. בין המונחים למיני בגדים סרוגים נזכרו:

מקטוּנָה (cardigan), לבוש סרוג עד חצי הגוף, נרכס ובעל שרוולים;
פְּקָרֵס (jumper, pullover), לבוש סרוג עד חצי הגוף, בעל שרוולים בלא רכיסה;
אַפְוֶדָה (sleeveless pullover), לבוש סרוג עד חצי הגוף, בלי רכיסה ובלי שרוולים;
לְסוֹסָה (waistcoat), לבוש עד חצי הגוף, נרכס ובלי שרוולים.
לא הוצע שם כללי ללבוש סרוג. הוועדה מציעה את השם סְרָגָה כשם כללי על משקל חִלְצָה.

הא' **אירמאי**: המונח לא הובא לדיון בשום גוף.

הא' **מלצר**: זו מלה שלא דנו עליה, סְרָגָה.

הא' **אברמסון**: זו מלה, שמשמשת מזמן.

הגב' **בהט**: לצורך הבהרה אומר, שהשמענו מלה זו, כי נתננו את דעתנו לעצים, ולא ראינו את היער. אבל האמת היא, שהמלה "סורגה" אינה חידוש של הוועדה שלנו. היא מלה שהוצעה בוועד הלשון.

הא' **מדן**: היא כלולה ברשימת המונחים.

הגב' **בהט**: אנו רוצים לרשת את המלה מוועד הלשון. מאחר שהמלה נעדרה מן הרשימה, אנו מבקשים להחזיר אותה ולאשרה.

הא' **אבן-שושן**: באיזו משמעות היא הוצעה על ידי ועד הלשון?

הגב' **בהט**: כל דבר סרוג.

הא' **אבן-שושן**: מה שהנשים קוראות היום "סריגים"?

הגב' **בהט**: סריגים יכולים להיות גם שמלה גם מעיל. אנו מבקשים תרגום למה שהמון העם קורא "סוודר". יש כל מיני סורגות. נמצאות עמנו שתי החברות - הרוח החיה של הוועדה: גב' רחל גוט, מפקחת מטעם משרד העבודה על כל מערכת העשייה בתחום הזה, והגב' איתן מוותיקות המורות. אולי תסברנה הן, מה מתרחש במינוח הלועזי. גם שם הדברים אינם כל כך פשוטים.

הגב' **גוט**: יש הבדל בין "סורגה" לבין "סריג". "סריג" - הוא שם לכל מיני בדים סרוגים במפעלים, שגזרו אותם ותפרו מהם מעיל או שמלה. "סורגה" זה משהו שנעשה בד"כ ביד.

הא' **איזק**: אני קורא בהודעה, שמן הרשימה יימחקו כמה מלים. מה פירוש הדבר? "אמרה" איננה נכנסת במונח לבוש? מה פירוש המחיקה?

הגב' **בהט**: אין צורך במלים אלו.

הא' איזק: מדוע "אמרה" זה מונח טפל?

הא' רבין: לא מצאנו שם עברי ל"מקרמה". על כן ויתרנו. יש עוד סוגים של עבודת יד שיש להם שם לועזי. אין לנו שם עברי. ועל כן לא נתנו.

הא' אירמאי: הרשימה אינה מלאה, וחסר בה הרבה. היא לקט של מונחים. המלה "אמרה" חשובה אך היא שייכת לקבוצה אחרת של מונחים, שלא נכללו במילון זה, ואין טעם להכניס פרט זה, דווקא.

הא' מלצר: כמו שאומרים "כבושים", "חמוצים", כך צריך לומר "סרוגים" ולא "סורגות".

הא' מדן: "סרוגים" יכול גם גרביים וגם כיפות. פה אין כוונה לכך.

הגב' בחס: כשהאם מבקשת מילדה ללבוש דבר חם בלא הבחנה, אם אותו לבוש נרכס או לא, היא תאמר "סורגה" (במקום סוודר).

הא' אבן-שושן: למה קבע ועד הלשון "סורגה"?

הא' מדן: ועד הלשון לא קבע זאת!

הא' בן-חיים: "סורגה" זה סוודר. לא הייתה כוונה לא לכובע ולא לגרביים. על משקל חולצה הוצע באותם ימים סורגה. לא הוצע מונח לכל מעשי סריגה אלא לסוודר.

הא' שירמן: מה השורש של המלה פקרט?

הא' אברמסון: זה מופיע במדרש. לפניו אמרו רק פֶּקֶרְס. כך מופיע במילונים הישנים.

הא' מגד: אני שואל את עצמי, מה מן המונחים האלה יש לו סיכוי להתקבל על לשון הדיבור? איני מדבר על עתיד קרוב. זה לוקח שנים עד שדברים מתקבלים. אבל יש כמה מונחים, שאני כמעט בטוח שלא יתקבלו. אי אפשר שיתקבלו גם מבחינת קושי בביטוי וגם מבחינת אי-סבירות. למשל, אינני יודע מדוע נקבע "פלגונית", בשעה שיש מונח הרבה יותר קצר ויותר נעים לביטוי - "פֶּלְגִית". "פלגית" נוח יותר לדיבור. כך המונח "תך מלל", שבשום אופן לא יתקבל. איזו תופרת תשתמש במונח כזה? אולי במלה "תך" לבדה. או, למשל, "צווארון נגלל". אמנם אלה שתי מלים, אבל יש כאן ארבע הברות במקום שתיים.

הגב' איתן: לפי הניסיון מלים אלה נכנסות יפה מאוד לשימוש. בחנויות רבות המוכרות דברי צמר אין מכירים גם את המלים הלועזיות, שאלתי ואיש לא ידע מהו "קרדיגן". אנשים לא ידעו לפניו מהו רוכסן. עכשיו בכל חנות מבקשים לקנות רוכסן. דרושה לכך רק סבלנות.

הא' ברוידא: אני מצטרף לכמה מדבריו של הא' מגד, כמו בנוגע ל"פלגונית", פלגית היא מלה יותר קצרה. ולמונח פראק, הייתי מעדיף מלה בהברה אחת כמו "כנף" במקום "מכנף". אני מתנגד לבבלול שיצמח מן ה"מקטורן" וה"מקטורה". מוטב להשאיר "קרדיגן" גם בעברית, כדוגמת המלים הפרסיות והיווניות שיש בעברית. איך קפצה ה"אפודה"? "אפודה" במשך השנים הייתה מקובלת לז'קט.

הא' אברמסון: לא, רק ל"פולובר".

הא' אבן-שושן: "אפודה" מקובלת בכל מקום.

הא' ברוידא: אני מציע לחזור ל"פלגית", ולמחוק "קרדיגן" לפי שעה.

הא' אירמאי: הנוהל הוא, ששולחים חוזר אל כל החברים, היכולים להעיר את הערותיהם. אחר כך דנים בוועד המינוח בכל ההערות. איש לא ערער על שום מונח. והנה בישיבת המליאה, כאשר דרוש אישור פרמאלי, מתחיל הדיון מחדש. אני חושב, שנוהל כזה מנוגד לגישה שלנו, כי אז אין טעם בדיון בוועד המינוח.

הא' מלצר: הייתי חבר בוועד המינוח, השתתפתי בדיונים. אך את החוזר עם "פלגונית" ועם "מקטורה" אני רואה בפעם הראשונה.

הא' אברמסון: נשמע, מה קרה לשני מונחים אלה.

הגב' בהט: אני רוצה להזכיר לא' מלצר, שהוא קיבל את החומר במאוחר.

הא' אברמסון: מדוע "פלגית" הפכה ל"פלגונית"?

הגב' בהט: הוועדה הציעה "פלגית" לשמלה תחתונית למחצה. אמרו שההצעה אינה הגיונית. "פלגית" יכולה להיות גם החלק העליון של השמלה התחתונית. אפשר להצביע ולהחזיר את הצעת הוועדה לקדמותה. אישית אני מעדיפה "פלגית". זו הייתה הצעת הוועדה.

הא' אירמאי: הייתה הצעה "שמלנית". אחר כך הייתה הצעה "פלגית". אחר כך אמרו "פלגונית", החורז עם "התחתונית".

השם פלגונית אושר.

הא' אבן-שושן: לגבי "צווארון נגלל", לשם מה להוסיף "צווארון גולף"? נקרא לזה "צווארון נגלל".

הא' איזק: הא' ברוידא העיר על "תך מלל". וחיכן נעלמה המלה "זיג"?

הגב' בהט: "זיג" הוא "בלייזר".

הצבעה

בעד אישור המונחים - 14

איש לא הצביע נגד

רשימת המונחים נתקבלה.

הא' רבין: עלינו לאשר את המונחים המופיעים בסעיפים א' וג' של רשימת המונחים להוראת הדקדוק בבתי-הספר.
 בסעיף א' מובא לאישור המונח "מקור פֵּעוּל", ולא "מקור מוחלט". "מקור מוחלט" הוא בתחביר, כשיש צורך להבחין בין הצורה לבין השימוש התחבירי.

הא' בן-חיים: מה ההבדל בין השימוש לבין הצורה? שמעתי, שכאן זה נקרא על פי הצורה, ויש לכך שימושים שונים. מה הם השימושים? איני מבין את הכוונה.

הא' רבין: בתחביר יש מבנה "פֵּעוּל פעלתי". לזה קוראים בתחביר "המקור המוחלט", מפני שאין לו כביכול, לפי אחת התפיסות, מקום תחבירי. יש דעה אחרת שזהו מושא פנימי. כדי לאחד את הצורות הצענו לקרוא לזה על פי הצורה. לזה מצטרפת עוד בעיה גדולה, שלא הבאנו אותה כאן, כי היא נדונה ברשימות קודמות: אפשר להבחין בין מקור מוחלט לבין מקור נטוי. למעשה יש עוד צורות נוספות של מקור. יש מקור "פֵּעַל" שהוא נטוי, ויש צורה "לפעול", אשר בעברית חדשה היא צורה עצמאית. הצענו לדבר על "מקור לפעול", "מקור נטוי", ולהשלים זאת על ידי "מקור פעול". עד כמה שהוא קיים בלשון ימינו, ייקרא "מקור פֵּעוּל". לפני דור היה לו תפקיד נוסף, הוא היה הצורה הבסיסית במילון. לכן, כדי לתת לו שם, אנו מביאים גם את השמות האחרים.

הא' בן-חיים: מלים אחדות על הצעת הוועדה בעניין המקור. העברית נתברכה בשני סוגי מקור. בימי הביניים היה איש אחד שלא נתקבלה דרכו בדקדוק ולא הוא שהטביע את חותמו על תורת הדקדוק כשם שהטביע את חותמו על השירה, ר' שמואל הנגיד. הוא טען נגד בני זמנו שהלכו אחר הערבית וכינו את הצורה הנדונה "מקור" בדרך תרגום מן הערבית "מצדר". יסודו של השם בתפיסה, כי המקור הוא שם, ומכיוון שלשם זה יש שתי אפשרויות: (א) שיוסיפו עליו כינויים; (ב) שלא ייתכן להוסיף עליו כינויים - קראו במשך הזמן לצורה אחת מקור סמוך ("הסמיכות" כידוע כוללת כינויים); ולצורה האחרת מקור מוכרת (או נפרד). המונח הלועזי *absolutus* מתרגם את מוכרת (או נפרד) העברי. לפי דעתי, מתוך שנתעלם דבר זה מוועד הדקדוק של ועד הלשון קבע את המונח - בדרך תרגום מיכני - *absolutus*=מוחלט. אני מציע שלא לקבל את הצעה להבחין שלושה סוגי מקור; דיינו בשניים המקובלים, מקור מוחלט ומקור נטוי, כפי שאומרים עכשיו. אני עצמי מעדיף את המונחים שנהגו עד לזמננו, מוכרת ונסמך.

הא' מייזלש: תמיד היינו מבדילים בין "מקור" לבין "שם-הפועל". למקור יש צורה מיוחדת, הוא נכתב בו"ו. שם-הפועל יכול לנטות, אבל לא המקור, שהוא צורה מיוחדת לעצמה.

הא' אבן-שושן: איני מתנגד להצעה של הא' בן-חיים. אבל אם כך, הרי שבאותה חבילה אנו צריכים להוציא את השימוש של "מקור פעול" שכבר אושר. אם יש "מקור פֵּעוּל", יש "מקור לפעול". מה נעשה בצורה "לפעול"?

הא' אברמסון: ההצעה להצבעה היא "מקור פעול".

הא' בן-חיים: כנגד זה יש הצעה "מקור מוחלט".

הא' איזק: "מקור מוחלט" ו"מקור נטוי".

הא' בן-חיים: "המקור הנטוי" מופיע ברשימה.

הא' רבין: מצביעים על "פעול" כנגד "מוחלט".

הא' מלצר: מה הן שתי ההצעות העומדות להצבעה?

הא' בן-חיים: ברשימה כתובים שלושה מונחים: "מקור לפעול", "מקור פעול", "מקור נטוי". אין לנו צורך אלא בשניים. השימוש המקובל הוא "מקור", ותוספת הגדרה היא: "מוחלט" או "נטוי". הצעתי היא לקיים "מקור מוחלט" ו"מקור נטוי", כי מושגים אלה מוגדרים לפי תוכנם ולא דווקא לפי משקליהם.

הא' רבין: ההפרדה לשלושה נעשתה למען ההוראה בבתי-הספר, כי המורה צריך בהרבה מקרים להסביר, מהו ההבדל בין "הוא רוצה לעשות" לבין הצורה "בעשותו", שיש לה תפקיד שונה. אם אתם רוצים לוותר על יכולת ההסברה והלימוד בבית-הספר למען תיאוריות דקדוקיות, הצביעו נגד. אני מציע, שנצביע תחילה, אם יהיו שלושה מונחים או רק שני מונחים.

הא' אברמסון: הוועדה הציעה שלושה מונחים. מי בעד שלושה מונחים ומי בעד שניים?

ה צ ב ע ה

- בעד שלושה מונחים - 5
- בעד שני מונחים - 10

ההצעה לקבוע שני מונחים נתקבלה.

הא' רבין: אין צורך להצביע עוד. אנו מוותרים על ההצעה "מקור פעול". נשארים המונחים הידועים: "מקור נטוי" ו"מקור מוחלט". נעבור לסעיף ג'. הוועדה מציעה, שליד "זמן" (tense) ייכתב גם "צורת זמן" (tense form), ליד "עתיד" גם "צורת עתיד", וליד "עבר" גם "צורת עבר". זה בא להבדיל בין הצורות לבין הפונקציות.

הא' אברמסון: כבר הצבענו נגד זה.

הא' בן-חיים: אין טעם לדון בזה. אני אחראי להצעה בוועד המינוח בתור פתרון לבעיה. משהחליטה המליאה מה שהחליטה, אין טעם להצעה כזו. זה היה צריך להיות מוצא למצב. משנתקבלה ההצעה הקודמת, אין טעם להצביע על כך. אני מסיר את הצעתי.

הא' רבין: איני יכול לבטל זאת בשם הוועדה.

הא' אברמסון: לאחר ההצבעה הקודמת זה מיותר.

סעיף ג' בוטל.

הא' רבין: אשר לסעיף ד' - איני רוצה לדבר בשם הוועדה נגד ההחלטה של ועד המינוח, ולהציע לבטל את סעיף ד' לגמרי. ההצעה הייתה "הידמות" ל"אסימילציה", ו"היבדלות" ל"דיסימילציה". הא' בן-חיים הצביע על כך, שאנו יכולים להציג זאת לא כפעולה פאסיבית אלא אקטיבית. אנו יכולים לומר, שבמלה "הידמות" ד מדמה את ת. ברגע האחרון, אחרי ישיבה ארוכה, הוצע "דימוי" ו"בידול". לא שמנו לב לכך, ש"דימוי" קיים בתורת השירה, והמלה "בידול" קיימת בתוך הרשימה עצמה בחלק הסמנטי, בתור "דיפרנציאציה". כדי שלא לבלבל את הקהל, אני מבקש לוותר על הסעיף הזה ושלא להכניס את המלים "דימוי" ו"בידול". קיבלתי את הסכמתו של הא' בן-חיים לעניין.

ההצעה היא, שלא להוסיף "דימוי" ו"בידול".

הא' אברמסון: עלינו להצביע, אם אנו מקבלים את דעת ועד המינוח. הוועדה אינה יכולה לדבר בשם ועד המינוח.

הא' בן-חיים: אני מבקש לנמק את הצעתי. אין כאן שאלה קשה, אבל המונח, כפי שהוא, גורם למבוכה; שכן המונח העברי הוא הַפֶּד המונח הבין-לאומי. נקח לדוגמה שורש "נפל". משורש זה נגזרה צורת "מפל", ובה נידמתה הנון לפ"א. בדקדוק המסורתי ידועים המונחים "הבלעה" ו"טמיעה", אבל אלה מתאימים לציין רק חלק מן האסימילציה, שכן אינם יכולים להביע את התופעה כגון זו: ריבוי של מסב צפוי להיות מסבים, אבל יש לנו כידוע צורת מסבים, יש כאן סוג הידמות של חיריק לבי"ת ההופך את החיריק לקיבוץ. אלא שהמושג הבין-לאומי "אסימילציה" מציין תהליך אקטיבי, פעיל, ולפיכך מה שקרה ב"מפל" ייקרא *regressive assimilation*, שכן הפ"א דימתה לעצמה את הנו"ן. כשאנו מכנים זאת "הידמות" על כורחנו עלינו לכנות את התהליך שב"מפל" - "הידמות לפני" ואז עומדים זה מול זה "regressive" - "לפנים"; "progressive" - "לאחור". זה פשוט לא נוח. על כן הצעתי להמיר הידמות ב"דימוי" והכול יבוא על מקומו בשלום.

בעקבות ילון השתמשתי במונח "פרישה מן הדמיון" - להביע דיסימילציה. אך סבור אני שהמונח "בידול" טוב ומעלתו שהוא קצר. אני מציע אפוא את הזוג דימוי ובידול.

הא' ברוידא: כדי למנוע את הבלבול בין "דימוי" במובן השווה לבין "דימוי" במובנים אחרים, וכיוון שיש צורך בהדגשת האקטיבי, כלום אי אפשר להשתמש בהפעיל - "הדמיה"?

הא' צרפתי: הערתי בשעתו לוועדה בעניין זה, ועכשיו אני רואה שכיוונתי לדעתו של הא' בן-חיים: השימוש במלה "הידמות" הפאסיבית כנגד "אסימילציה" האקטיבית עשוי להכשיל, לכן יש להעדיף "דימוי" שאף היא אקטיבית. אולם המכשלה הגדולה ביותר תהיה להשתמש בשתי המלים כאחת, "דימוי" ו"הידמות".

הא' אירמאי: "סימולציה" הוא מונח דרוש בכל הטכניקה המודרנית: הדמיה.

הא' ברוידא: זה תחום אחר.

הא' אירמאי: מי אני שאכניס את ראשי בין הא' רבין לבין הא' בן-חיים? נדמה לי, שכל הדיון לא התנהל כהלכתו. הבעיה הובאה לדיון בוועד המינוח, ושם לא נמסר לנו על ידי המזכירות, מה היו קביעות האקדמיה מקודם. לקראת ישיבה זו עברתי על כל הפרוטוקולים של המזכירות והשווייתי אותם עם החוזרים והרשימות של ועד המינוח כדי להיות בטוח שלא נפלה טעות. כאשר השווייתי את הדברים, ראיתי שהדיון בוועד המינוח לא היה לפי הנוהל הרגיל. לפני שנתיים אישרה המליאה את המונחים "הידמות" ו"היבדלות", אך לא נמסר לנו, שאלה היו הקביעות, כגון ש"בידול" כבר אושר ל"דיפרנציאציה", ו"היבדלות" ל"דיסימילציה". אילו ידענו זאת, היה הרוב מצביע נגד, ולא היינו מסכימים לפשרה שהוגשה כאן.

דבר זה גורם לוויתור ארוך. בדרך כלל אנו מחכים חמש שנים, עד שאנו דנים מחדש בקביעות של המליאה, אלא אם כן נפלה טעות גסה. אין כאן שאלה, שאנו מבטלים קביעה של ועד המינוח, אלא שוועד המינוח החליט החלטה שאיננה בהתאם לנוהל, כי לא נמסר מידע שלם, והדיון לא היה דיון שלם.

הגב' בהט: הא' בן-חיים ערער על "היבדלות", ומשום כך הגיע המונח לכלל דיון. אין זה נכון, שלא נאמר, ש"בידול" תפוס. אמרתי דבר זה בוועד. התשובה של הא' בן-חיים הייתה גם בוועד המינוח, שאין בכך חשיבות אם ישמש המונח "בידול" לשתי ההוראות גם יחד.

הא' בן-חיים: הא' אירמאי מעלה לפעמים שאלות חוקתיות. לבעיה שהוא מעלה עכשיו רצוני להעיר, שמעולם לא אמרנו, שאיננו חוזרים על הדיון כשטעות מתגלה; - ומה גם שהרשימה עדיין לא פורסמה בגלל המונחים שאנו דנים בהם היום. התברר שחסר בן זוגו של דימוי, וכאשר דיברנו על מה שהושמט, העליתי את הבעיה. החלטנו להציע את המונח. לא ראיתי בכך עניין שלא נידון בוועדה. המלה לא פורסמה, ואם נפלה טעות, אסור לדון?

הא' אבן-שושן: "הידמות" היא מונח מקובל. השאלה היא, אם "הידמות קדימה" או "אחורה". הידמות זו תופעה, שהיא נוטה או קדימה או אחורה. לפי הסברו של מורה או של מדקדק גם "דימוי" יכול להיות פאסיבי, כשם ש"השארית הנפש" היא "הישארות הנפש", כגרסתו של קלוזנר ז"ל. למה לנו להוסיף מונח, בייחוד כש"דימוי" גורם לבלבול נוסף? מדוע לא נסתפק ב"הידמות" וב"היבדלות"?

הא' בן-חיים: אני מסכים להוריד את המונח, ולא מפני שזה נכון, אלא מפני הנימוק, שבבית-ספר עממי או תיכון לא צריך ללמד את המונח הלועזי "רגרסיבי" ו"פרוגרסיבי". באוניברסיטאות, בספרי הלימוד, יש "רגרסיבי", ושם יש לבלבל. אפשר להוריד זאת.

הא' אבן-שושן: "טמיעה" היא התבוללות - זה גם אקטיבי וגם פאסיבי.

הא' שבטיאל: יש צורך במונח שמשמעותו אקטיבי. שמענו הצעה "הדמיה". נאמר, שמלה זו תפוסה. אולי נאמר "הדמאה" במקום הדמיה?

הא' אירמאי: "הבדלה" במקום "בידול".

הא' אבן-שושן: למה לנו ליצור דברים חדשים, כאשר יש דברים מקובלים?

הא' אברמסון: ועד המינוח הציע מונחים; עלינו להצביע בעדם או לדחות אותם. השאלה היא, האם אנו רוצים לאשר את שני המונחים האלה?

הא' רבין: לסדר ההצבעה: נצביע תחילה על המלים "דימוי" ו"בידול". אם נדחה את המלים האלה, נצביע על השאלה: האם אנו רוצים להבחין על ידי שתי מלים?

הא' אברמסון: האם אנו מסתפקים במלה אחת, או שרוצים שתי מלים?

הצבעה

בעד הצעת ועד המינוח לקבוע שני זוגות מלים - 1
נגדה - הרוב

הא' אברמסון: המליאה דחתה את הצעת ועד המינוח. לדעתה אין צורך בשני המונחים.

הא' אירמאי: אין צורך בשני המונחים המופיעים כאן.

הא' אברמסון: לפי בקשתו של הא' רבין נצביע על ההצעה להשאיר את המונחים שהיו קודם לכן: "הידמות", "היבדלות".

ההצעה להשאיר את המונחים "הידמות" ו"היבדלות" נתקבלה פה אחד.

הא' רבין: נצביע נא גם על ההצעה שנשמעת כאן "הדמיה" (או "הדמאה") ו"הבדלה".

הא' אברמסון: זה נושא חדש. נעביר זאת לוועד המינוח.

הא' רבין: אם אינך רואה אפשרות להציע זאת עכשיו, אני מבקש שלא לעכב בגלל עניין זה את אישור הרשימה.

רשימת מונחי הדקדוק לבתי-הספר אושרה פה אחד.

הישיבה המאה ארבעים וחמש (קמ"ה)

יום רביעי, ב' בניסן התש"ם (19 במארס 1980), בשעה שלוש אחה"צ בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים א' אבן-שושן, א' אברמסון, א"א אורבך, ע' אורנו, ש' אירמאי, ז' בן-חיים, א' ברוידא, נ' ברגרין, ע"צ מלמד, ש' מלצר, ד' סדן, ח' רבין, י' שבטיאל, ח' שירמן, מ' שלי. עובדי האקדמיה הגב' ש' בהט והא' נ' אפרתי.

התנצלו: הגב' ש' הראבן והאדונים ה' איזק, ע' איתן, מ' בראשר, א' הלקין, מ' ולנשטיין, ש' ייבין, א' מירסקי, י' מנצור, י' רצהבי.

סדר היום:

- א. ברכות והודעות
- ב. הרצאת הא' ח"א גינזברג על "מלי רפאים ומלים משוחזרות"
- ג. מונחי הפסיכולוגיה החינוכית
- ד. משקל פעלון/פעלון

א.

הא' **אברמסון** (יור'): חברים אחדים התנצלו, שלא יוכלו להגיע לישיבה. מקצתם נמצאים בחו"ל. על כן אנו מקיימים את הישיבה במספר מועט של חברים. זיכרון הדברים של הישיבה הקודמת עדיין לא נשלח לחברים בגלל עיכובים שבהגהה ובהדפסה. הוא יישלח לחברים בימים הקרובים.

אנו שמחים לברך את חברנו הפרופ' ד' סדן לקבלת תואר דוקטור של כבוד באוניברסיטת בראילן.

אי אפשר לפתוח את ישיבת המליאה בלי להזכיר את האבדה הכבדה, שסבלה האקדמיה בפטירתו של פרופ' אליעזר שמשון רוזנטל ז"ל. חברי האקדמיה, הא' בן-חיים ואנוכי, השתתפו באזכרה שהתקיימה באוניברסיטה העברית ביום השלושים לפטירתו. היום יום ב' לחודש ניסן, ואין מספידים. חשבנו, שאם לא נוכל לומר דברי הספד, מן הראוי שלפחות נשמע הרצאה לזכרו. חבר הכבוד של האקדמיה הפרופ' חיים אריה גינזברג היה ידיד קרוב למנוח. נשמע את הרצאתו, המוקדשת לזכרו של הפרופ' רוזנטל.

אני מביע גם בעל פה את תנחומינו לחברנו הפרופ' אורנו על פטירת אמו. בשם האקדמיה שלחנו מכתב תנחומים.

לשכתנו בתל-אביב מצאה סוף-סוף מקום למשכן לה בסמוך לבית-ביאליק. מספר החדרים שקיבלנו גדל. במקום שני חדרים יש לנו עכשיו שלושה. אנו מקווים, שהעבודה במשכן החדש תתנהל כשורה. יש כל האפשרויות לפעול שם. שתי המזכירות שבעות רצון מן החילופין. החלטנו לקיים באחד הימים פגישה בתל-אביב. תחילה נקיים פגישה של המזכירות, ולאחר מכן אולי גם נקיים פגישה יותר מורחבת של חברים מירושלים בתל-אביב, ואולי גם בחיפה. הכוונה היא לקרב את העובדים אל החברים שישמעו מפייהם את דעותיהם.

אגב, העברה זו של הלשכה בתל-אביב למקומה החדש עוררה תגובות בעיתונות. חברת-הכנסת אורה נמיר הגישה שאילתה לשר החינוך, כיצד קרה הדבר, שאגודת הסופרים נישלה את האקדמיה מביתה. משרד החינוך אחראי לעניין, הוא תומך במסודות